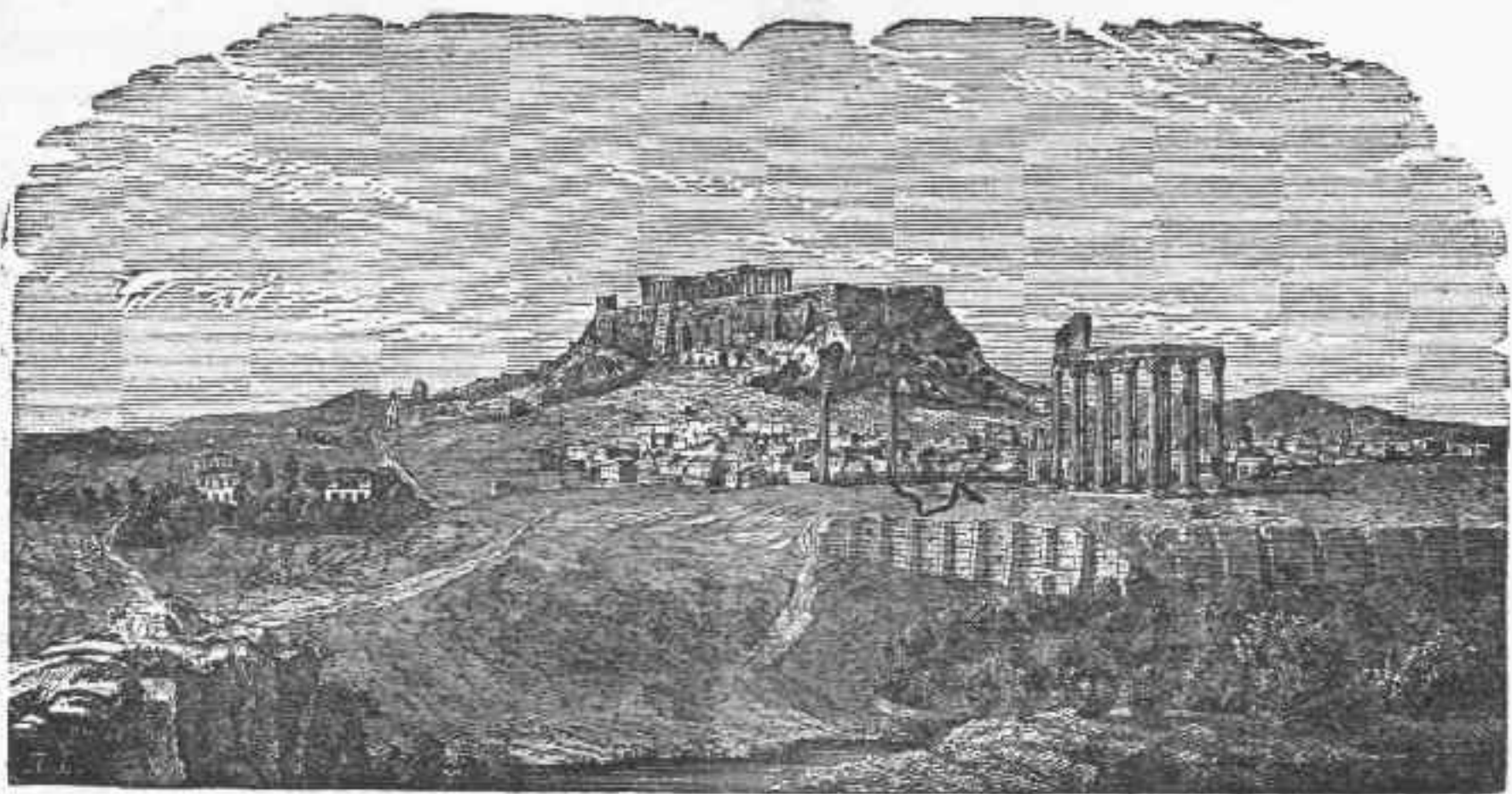

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ, 1869.

ΤΟΜΟΣ Κ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 469.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΓΑΛΑΤΑΙ
ΓΡΑΙΚΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΙΑΤΡΟΥ
ΓΕΩΡΓ. ΣΤΑΥΡΑΚΗ.

Ἰπὸ

ΚΩΝΣΤ. Ν. ΣΑΘΑ.

Α'.

Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει σοφὸς ἰατρὸς Α. Πα-
σπάτης πρὸ ἐξαστίας ἐκδίδει περισπούδαστον πραγ-
ματείαν περὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ νοσοκομείου τῶν Ἑ-
πτὰ Πύργων ὁμολογεῖ, ὅτι εἰ καὶ κατέβαλεν ἀ-
τρεπτοὺς κόπους, δὲν ἠδυνήθη ὅμως τὰ ἐξακριβώσῃ
τὰ περὶ τῶν πρώτων ἰδρυτῶν τοῦ κοινωφελοῦς
τούτου καταστήματος. « Ἀπορίας ἄξιον εἶναι, λέ-
γει, ὅτι εἰς τὰ κατάστιχα ὅχι μόνον τοῦ νοσοκο-
μείου, ἀλλὰ καὶ ἄλλων κοινῶν καταστημάτων,
σχολείων καὶ τῶν ὁμοίων, μικρὰν, πολλάκις δὲ
οὐδεμίαν γνῶσιν ἱστορικὴν εὐρίσκομεν τῆς ἰδρύ-
σεως καὶ διατηρήσεως αὐτῶν. Παλαιὰ σκωληκό-
δρωτα χαρτῖα, ἀπρόσιτα ἀπὸ τῆς ῥυπαρότητος καὶ
τὸν κοριορτὸν, φυλάττουσι ἐνίοτε εἰς γωνίαν τινὸς
φύλλου, ἢ εἰς τοὺς ἰσολογισμοὺς τοῦ ταμίου, μν-

κρὰν ἱστορικὴν σημειῶσιν ἐπισήμων γεγονότων,
πρὸς ἀνάμνησιν ὅχι μεταγενεστέρων ἀναγρωστῶν,
ἀλλὰ τοῦ ἰδίου γραμματέως. Ταῦτα λέγω πρὸς
μαρτυρίαν τῶν ἐξῆς ἱστορουμένων. Ἄν, ἀπὸ τοι-
αῦτα κατάστιχα, ἀτελεῖς φανῶσιν εἰς τοὺς φιλο-
μαθεῖς αἱ μελέται αἱ ἀφορῶσαι τὴν ἱστορίαν τοῦ
νοσοκομείου τοῦ ἔθνους, μαρτυροῦμαι τὴν ἀλή-
θειαν, ὅτι πλείονα τούτων δὲν ἠδυνήθην τὰ
μάθω » (α).

Ἐκ δύο ἐπιγραφῶν ἀνακαλυφθεισῶν ἐν τῇ πρὸ
τριακοταετίας γενομένη ἐπισκευῇ τοῦ νοσοκο-
μείου τῶν Ἑπτὰ Πύργων, ἡ μὲν μία μαρτυρεῖ,
ὅτι τὸ φιλανθρωπικὸν τοῦτο κατάστημα ὠκοδο-
μήθη ἐν ἔτει 1755 δι' ἐξόδων τοῦ ῥο υ φ ε τ ι ο υ
τ ὠ ρ πα χ ά λ ι δ ω ρ, ἡ δὲ, ὅτι ἐν Νοεμβρίῳ
τοῦ 1795 ἔτους ἀνεκαιρίσθη ζήλῳ καὶ δαπάνῃ
τοῦ πατριάρχου Νεοφύτου, προστασίᾳ τοῦ μεγά-
λου διερμηνέως Γεωργίου Μουρούζη, καὶ ἐπιστάσι
τῶν χριστιανικωτάτων ὁμογενῶν Ἰορδάνη (Κα-
πλάνογλου) καὶ Μιχαλάκη (Κιονορτζίμπαση) (β).

(α) Ὑπόμνημα περὶ τοῦ Γραικικοῦ Νοσοκομείου τῶν Ἑπτὰ
Πύργων. Ἐν Ἀθήναις, 1863, σελ. 2.

(β) Τῆς τελευταίας στιχηρᾶς ἐπιγραφῆς προτάσσεται τὸ ὄ-
νομα τοῦ πατριάρχου Νεοφύτου ἐν κεφαλαιώδεις γράμμασιν
οὕτω συντεταγμένον, Ν. Φ. Τ. Σ. ΠΡΙ. ΚΤΘ. (Νεόφυτος Πα-
τριάρχης Κωνσταντινουπόλεως).

Οὐχ ἥττον ὁμῶς ὁ πολυμαθέστατος καὶ φιλόπορος συγγραφεὺς δὲν εἶχε τὴν τύχην συνεπίκουρον καὶ εἰς τὰς πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς ἰδρύσεως τοῦ ἐν Γαλατῇ νοσοκομείου ἐνζήλους ἐρευνᾶς του.

Πρὸ τινος ὁ φίλος μου Κ. Στ. Κρίνος μοι ἐπέδειξέ τινα παρ' αὐτῷ ἀποτεθησαυρισμένα μνημεῖα τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας, ἐντυπὰ τε καὶ χειρόγραφα, παραλειφθέντα ἐν τῇ περὶ τούτων πραγματείᾳ μου, καὶ μεταξὺ τῶν ἄλλων σύντομόν τινα διατριβὴν τοῦ ὁμογενοῦς ἱατροῦ Σεργίου Ἰωάννου (γ), ἐν ᾗ πολλὰς καὶ ἀξιολόγους εὑρον εἰδήσεις περὶ τῆς ἰδρύσεως ἀμφοτέρων τῶν νοσοκομείων τούτων. Ταύτας δὲ ἀμέσως μεταγράψας προθύμως κοινοποιῶ πρὸς συμπλήρωσιν τῆς σοφῆς πραγματείας τοῦ Κ. Πασπάτη.

» Τὸ ἐν Γαλατῇ νοσοκομεῖον, πάλαι ποτε Ὀσπητάλιον τῶν Γεμιτζιδῶν κοινῶς λεγόμενον, ἐκτίσθη διὰ δαπάνης καὶ ἐξόδων τοῦ περιβοήτου Σταυράκογλου, διὰ νὰ εἰσέρχωνται καὶ ἐπισκέπτονται ἐν αὐτῷ οἱ πτωχοὶ καὶ ἀσθενεῖς ναῦται. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ κτίτορος ἀνεδέχθη τὴν τούτου ἐπιτροπίαν ὁ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει Δημήτριος Σκαναβῆς. Τούτου ἐπιτροπεύοντος, ὠκοδομήθη διὰ συνδρομῆς τοῦ γένους καὶ τὸ ἐν Περίγλου τῆς Πανώλης νοσοκομεῖον. Ἡ φιλανθρωπία καὶ ὁ διάπυρος ζήλος ὑπὲρ τοῦ γένους δύο εὐπατριδῶν ὁμογενῶν μας (1) διεφύλαξε

(γ) Ἀναίρεσις νοσοκομικῆς τινος ἀναφορᾶς καὶ σύντομος διήγησις τῶν ἐν τῷ τοῦ Γαλατῇ τῶν Γραικῶν νοσοκομείῳ ἀρτίως συμβάντων, συντεθεῖσαι ὑπὸ τοῦ φιλογενεοῦς Σεργίου Ἰωάννου, καὶ τύποις ἐκδοθεῖσαι ἐπὶ τῷ διανεμηθῆναι δωρεάν τοῖς φιλογενέσιν. (Ἐν Βιέννῃ) 1806. — Εἰς μικρὸν 8, σελ. 46.

Σημ. Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1804 ἐκκυκλοφόρησεν ἐν Κωνσταντινουπόλει χειρόγραφος «Μετὰφρασις ἀπὸ τοῦ ἰταλικοῦ μιᾶς ἀναφορᾶς τοῦ ἱατροφιλοσόφου κυρίου Ἀντωνίου Πατζόνη, ἀρχιτροῦ τῶν νοσοκομείων, πρὸς τὸν ἐφορον καὶ ἐπιτρόπους αὐτῶν.» Ὁ εὐμαθὴς ἱατρὸς Σ. Ἰωάννου, ἡ μὴ ἀνεχόμενος τὰς ἀγυρτικὰς κομπορρημοσύνας τοῦ διευθύνοντος τὸ ἑλληνικὸν νοσοκομεῖον μισέλληνος ἰταλοῦ, ἡ καὶ ἐποφθαλμιῶν τὴν περιφανὴ τούτου θέσιν ἔγραψε (1 Ἰανουαρίου 1805) τὴν ἀνωτέρω κατὰ τοῦ Πατζόνη δριμεῖαν διατριβὴν, ὑποσχόμενος τὴν ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ δημοσίευσιν ἐκτενεστέρας καὶ ἐπιστημονικωτέρας πραγματείας. Βιογραφικαὶ εἰδήσεις ἀλλεῖπουσιν ἡμῖν περὶ τοῦ ὁμογενοῦς τούτου ἱατροῦ, ὅστις, καθὰ ἐξάγεται ἐκ τοῦ προφθηνέντος πονηματίου, διέτριβεν ἐν Παρίσι τῷ 1797—1798. Ὁ αὐτὸς δ' ἔγραψεν ἀξιόλογον ἱστορίαν τῆς ἱατρικῆς, τὴν μόνην ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ ὑπάρχουσαν, ἐπὶ τῇ βάσει ἰδίως τῆς τοῦ Blach, ἣν ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ εἰς τὸ γαλλικὸν μετέφρασεν Ἀδαμάντιος ὁ Κοραΐς. «Πραγματείας ἱατρικῆς, τόμος πρῶτος, περιέχων ἐπίτομον ἱστορίαν τῆς ἱατρικῆς τέχνης φιλοπνευθεῖσαν ὑπὸ Σεργίου Ἰωάννου τοῦ ἱατροῦ. Ἐν Κωνσταντινουπόλει (ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ τυπογραφείου) 1818.» Εἰς μικρὸν 8, σελ. ΣΤ—368. Εὐχῆς δ' ἔργον ἠθέλων εἶσθαι ἐὰν εἰ δυνατόντοι συνέγραψον τὸν βίον τοῦ διακεκριμένου τούτου ἐπιστήμονος.

(1) Οἱ εὐπατρίδαι οὗτοι, ὧν τὰ ὀνόματα γραφῆσονται ἐν βίβλῳ ζωῆς αἰωνίου, εἰσὶν οἱ κύριοι Μιχαλάκης Κισσακτζίπασης καὶ Ἰορδανάκης Καπλάνογλου.

καὶ διέσωσεν ἀπὸ τὰ ναυάγια τοῦ καιροῦ τὸ ἐν Γαλατῇ τῶν πτωχῶν καταφύγιον. Τῶντι εἰς ὅλην τὴν βασιλεύουσιν δὲν ὑφίστατο ἄλλο νοσοκομεῖον Γραικῶν, εἰμὴ τὸ ἐν Γαλατῇ, καὶ τοῦτο ὠκονομεῖτο ἄχρι καιροῦ χωρὶς κανένα εἰσόδημα κύριον, ἀλλὰ μὲ μόνην τὴν ἐκούσιον συνεισφορὰν τῶν ναυτῶν, τὴν βοήθειαν τῶν ὁμογενῶν καὶ τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν κλήρου.

» Περὶ τὸ 1792 ἔτος (*), ἐπὶ τῆς πατριαρχίας τοῦ ἀοιδίμου Νεοφύτου, οἱ ῥηθέντες δύο ὁμογενεῖς, διὰ προστασίας τοῦ ἀειμνήστου παῖδος Γεωργίου Μουρούζη, πρώτου διερμηνευτοῦ τῆς Αὐλῆς, ἔλαβον ἄδειαν παρὰ τοῦ πολυχρονίου ἡμῶν Ἀνακτος νὰ οἰδομήτωσι καὶ ἕτερον νοσοκομεῖον, δηλ. τὸ τῶν Ἑπτὰ Πύργων λεγόμενον πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ὑπὸ τῆς πανώλης μεμολυσμένων. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ ὑπέρογκον τῶν ἀναγκαίων ἐξόδων πρὸς διατήρησιν τῶν τριῶν τούτων νοσοκομείων ἀπαιτοῦσε καὶ ἄλλους τινὰς ἀφθονωτέρους πόρους, κοινῇ συνόδῳ ἀπεφασίσθη νὰ ἀφαιρέσωσιν ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν τῶν Δέρκων τὸ κοινῶς Παλουκλί λεγόμενον, καὶ νὰ τὸ ἐνώσωσιν ὡς κτήμα ἴδιον εἰς τὰ νοσοκομεῖα, ὅπως ἡ ἐν αὐτῷ γινομένη χρηματικὴ σύναξις συμβάλλῃ μᾶλλον εἰς βοήθειαν καὶ περίθαλψιν τῶν πτωχῶν καὶ ἀσθενῶν ἀδελφῶν μας (1)· ἀλλὰ καὶ τούτου μὴ ἐξακοῦντος, πάλιν κοινῇ συνόδῳ ἀπεφασίσθη νὰ γίνεταί σύναξις εἰς ὅλας τὰς ἐν τῇ βασιλευούσῃ τῶν εὐσεβῶν ἐκκλησίας, καὶ εἰς τὰ στίφη (ἐσνάφια) τῶν ὁμογενῶν μας. Προσῆκλήθη ἔτι ἕκαστος τῶν ὀρθοδόξων νὰ ἀφίνη εἰς τὴν διαθήκην του τὸ κατὰ δύναμιν καὶ προαίρεσιν εἰς βοήθειαν τῶν νοσοκομείων. Καὶ διὰ νὰ στερεώσωσι μὲ ἀλύτους δεσμούς τὰ πραχθέντα, διωρίσθησαν, κατὰ τὴν αὐτὴν σχεδὸν ἐποχὴν, μὲ σιγίλλια ἐκκλησιαστικὰ κοινῇ ψήφῳ τοῦ γένους καὶ ἀποφάσει συν-οδικῇ, ἐπίτροποι καὶ ἐφοροὶ τῶν νοσοκομείων τὰ τέσσαρα κυριώτερα στίφη (2).

» Οὕτως διέμειναν τὰ πράγματα ἕως τῆς 20 τοῦ Ἀπριλίου 1805. Ἐὰν ἐξετάσωμεν ἰδιαιτέρως τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν καὶ κυβέρνησιν τοῦ ἐν Γαλατῇ νοσοκομείου ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς οἰκοδομῆς του ἕως εἰς τοῦτο τὸ ἔτος, βλέπομεν μὲ ἄκραν μας λύπην, ὅτι δὲν εἰσῆλθῃ ποτὲ εἰς αὐτὸ οὔτε ἡ εὐνομία ἐκείνη καὶ τάξις, μὲ τὴν ὁποίαν οἰκονομοῦνται τὰ νοσοκομεῖα τῆς πεπολιτισμένης Εὐρώπης, οὔτε τὸ σύστημα ἐκεῖνο τῆς κλινικῆς τὸ τόσον ἀναγκαῖον, ὅχι μόνον πρὸς θεραπείαν τῶν ἀσθενῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐξέτασιν καὶ γύμνασιν τῶν νέων.

(*) Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ σημειοῦται 1793. Σ.

(1) Ἐκ τούτου μόνου τοῦ παραδείγματος ἂς γνωρίσωσιν οἱ Γραικοκατήγαροι πόσον παραλόγως ἐκτραυλίζουσιν ἡμᾶς ὡς δεισιδαίμονας.

(2) Δηλαδή τὸ τῶν Γουναρέδων, τῶν Τζεδαϊρτζιδῶν, τῶν Τσεχαντζιδῶν, καὶ Ἀμπατζιδῶν.

» Τῶν κατὰ καιροῦ διορισθέντων ἐν αὐτῷ ἱατρῶν οἱ μὲν ἦσαν ἀπλῶς ἐμπειρικοί, ἄλλοι δὲ πεπαιδευμένοι μὲν καὶ εἰδήμονες τῆς αὐτῶν τέχνης, ἀλλ' ὅμως εἰσέρχοντο σχεδὸν καὶ ἐξέρχοντο χωρὶς ποτὲ νὰ δυνηθῶσι θέλοντες. ἢ νὰ θελήσωσι δυνάμενοι νὰ ἀφαιρέσωσι τὰς καταχρήσεις, καὶ νὰ μεταβάλωσιν εἰς τάξιν τὴν πολυχρόνιον ἀταξίαν. Ὁ ζήλος αὐτῶν καὶ ἡ μάθησις δὲν ἐχρησίμευον εἰς ἄλλο, εἰμὴ εἰς τὸ νὰ προτείνωσι τινὰ ἐπὶ τὰ κρείττω μεταβολήν· ἡ ἐκτέλεσις ὅμως ἐφαίνετο δύσκολος, ἢ ἀδύνατος. Ἐχρειάζετο λοιπὸν ἡ κραταιὰ χεὶρ ζηλωτοῦ φιλογενοῦς, ἔχοντος σύμφωνον εἰς τὴν δύναμιν καὶ τὴν θέλησιν διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ποθουμένην μεταβολήν τε καὶ ἀνακλίνουσιν. Τοῦτο ἦτο προωρισμένον ἴσως νὰ γίνῃ εἰς τὰς λαμπρὰς ἡμέρας ἐκείνου, οὗ καὶ μόνον τὸ ὄνομα ἔπαινος, καὶ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, ἣν οἱ μεταγενέστεροι τῶν ὁμογενῶν μας θέλουσιν ἐνθυμεῖσθαι μὲ χαρὰν καὶ εὐγνωμοσύνην.

» Ἡ ἀείμνηστος αὕτη καθ' ἡμᾶς ἐποχὴ εἶναι ἐκείνη, κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ φῶτα τῆς φιλοσοφίας τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος ἄρχισαν νὰ λάμπουν εἰς τὸν ἡμέτερον ὀρίζοντα. Ὁ ἔμφυτος τῶν μαθημάτων ἔρως, ὅστις χαρακτηρίζει τὸ ἡμέτερον γένος οἱ φιλόμουσοι νέοι, οἱ ὅποιοι πλουτισθέντες ἀπὸ τὰς ἐπιστήμας εἰς τὰς ἀκαδημίας τῆς Εὐρώπης ἐπέστρεψαν εἰς τὴν μητρίαν γῆν διὰ νὰ τὰς μεταδώσωσιν εἰς τὸ γένος· ὁ ζήλος τῶν φιλογενῶν πλουσίων, ὅσοι ἐπιθυμοῦσι τὴν εἰς τὰ κρείττω τοῦ γένους ἐπίδοσιν, ὅλα ταῦτα, λέγω, διήγειραν εἰς διαφόρους πόλεις τῆς ἡμετέρας ἐπικρατείας σχολεῖα καὶ σπουδαστήρια, εἰς τὰ ὅποια ἐδιδάσκοντο αἱ φυσικαὶ καὶ μαθηματικαὶ ἐπιστήμαι. Δὲν ἤκούοντο πλέον εἰς αὐτὰ αἱ μάταιαι λογομαχίαι διὰ τὰ συγκαίμενα τοῦ Γαζή, καὶ διὰ τοὺς συμπλεκτικούς συνδέσμους, ἀλλὰ διελύοντο τὰ ὑψηλὰ τῆς ἀλγέβρας καὶ ἀστρονομίας προβλήματα, καὶ ἐξηγοῦντο μὲ τὸν Νεύτωνα οἱ νόμοι τῆς φύσεως. Τὰ τοιαῦτα φῶτα, καὶ ὁ τῆς τούτων ἀπολαύσεως ἔρως δὲν ἐβράδυνον νὰ ἐκτανθῶσι καὶ ἔως εἰς τὴν βασιλεύουσάν, ὡς ἐκ τῆς περιφερείας εἰς τὸ κέντρον (*). Ἀνηγέρθησαν λοιπὸν καὶ ἐν αὐτῇ σχολεῖα, καὶ ἀκαδημίαι κοιναὶ διὰ θεσπίσματος αὐτοκρατορικοῦ καὶ συνδρομῆς ὅλου τοῦ γένους.

Τὰ γιγαντιαῖα ταῦτα βήματα ἐφάνησαν θαῦμα εἰς τοὺς Εὐρωπαίους, ἢ μάλλον εἶπεῖν ἡ πεπολιτισμένη Εὐρώπη ἐθαύμασε βλέπουσα ἕνα ὑπέρλαμπρον πρίγγιπα νὰ κηρύττεται ἐφορος καὶ προστάτης τῆς φιλοσοφίας, καὶ ἕνα Γραικὸν φιλόσοφον νὰ ψηφίζεται καθηγεμὼν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀρτισυστάτου ἀκαδημίας (1). Ἀλλὰ τὰ πράγματα εἰς

τὴν φύσιν εἶναι ἀλληλένδετα, καὶ ἦτον ἀδύνατον ἡ τοιαύτη παλιγγενεσία τῶν γραμμάτων νὰ μὴν ἐπιφέρῃ καὶ τὴν τῶν νοσοκομείων ποθουμένην μεταβολὴν καὶ διόρθωσιν. Ἐπρεπε λοιπὸν ἀναγκάτως νὰ βελθῶσιν εἰς τάξιν τὰ ἄσυλα τῶν πτωχῶν ἀσθενῶν καταγῶγια, τὰ ὅποια διωρίσθησαν, ὅχι μόνον πρὸς θεραπείαν καὶ ἴασιν τῶν εἰσερχομένων, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐπίδοσιν τῶν νέων ἐκείνων, ὅσοι καταγίνονται εἰς τὸ θεῖον τῆς ἱατρικῆς ἐπάγγελμα. Ἀλλ' εἰς ποῖον ἄλλον ἔπρεπε νὰ ἐμπιστευθῇ τὸ τοιοῦτον κατόρθωμα εἰμὴ εἰς τὸν ἴδιον ζηλωτὴν καὶ ἐξοχὸν τοῦ ἡμετέρου γένους; Τῶνόντι ἡ μεγαλειότης τοῦ πολυχρονίου ἡμῶν ἀνακτος αὐτὸν διώρισε διὰ διπλώματος αὐτοκρατορικοῦ ἔφορον τῶν ἡμετέρων νοσοκομείων. Καὶ ἐπειδὴ τὸ δίπλωμα τοῦτο, μεταφρασθὲν εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς διαλέκτους, καὶ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν γαλλικὴν, ἐφάνη πολλὰ ἀξιοπαρτήρητον, κρίνω εὐλογον καὶ ἐγὼ νὰ ἀναφέρω ἐνταῦθα τὰ συσινωδέστερα τούτου κεφάλαια (1).

» Οὐδεὶς, λέγει, ἡμπορεῖ νὰ ἀρνηθῇ, ὅτι ἡ εὐταξία καὶ ὁ καλὸς ὁργανισμὸς τῶν νοσοκομείων προξενεῖ κοινὴν τὴν ὠφέλειαν καὶ διὰ νὰ στερεωθῶσι ταῦτα πρεπόντως εἶναι ἀναγκαῖον πρὸ πάντων νὰ ἐκλεχθῶσιν ἱατροὶ ἐμπειροί, ἱκανοὶ νὰ διδάσκωσι καὶ νὰ πράττωσιν εἰς αὐτὰ τὴν ἱατρικὴν καὶ ἀνατομίαν. Ἐπειδὴ οἱ ἱατροὶ, ὅσοι ἔρχονται ἀπὸ τὰς χριστιανικὰς ἐπικρατείας εἰς τὴν ἐμὴν μητρόπολιν, εἰ καὶ ἐσπούδασαν ἐντελῶς τὴν ἱατρικὴν εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Χάλας, τοῦ Παταύου, καὶ τοῦ Μονπελιέ, ἐκπίπτουσιν ὅμως εἰς πολλὰ σφάλματα ἕνεκεν τῆς διαφορᾶς τῶν κράσεων, καὶ τοῦ κλίματος. (Ἡ ἀλήθεια αὕτη εἶναι ἀποδεδειγμένη ἀπὸ τὴν πείραν, καὶ ὁμολογουμένη ἀπὸ ὅλους τοὺς σοφοὺς συγγραφεῖς, καὶ ἐμπείρους πρακτικούς, οἵτινες δοξάζουσιν ὀρθῶς, ὅτι διὰ νὰ ὑπερέχῃ τινὰς εἰς ταύτην τὴν τέχνην πρέπει νὰ τὴν διδαχθῇ, καὶ νὰ κάμῃ τὰς ἀναγκαῖας πείρας εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον, ὅπου μέλλει νὰ τὴν ἐπαγγέλλεται.) Τούτου ἕνεκεν εἰς ὅλας τὰς μεγάλας πόλεις ἐνασχολοῦνται ἐπιπόνως νὰ στερεώσωσι νοσοκομεῖα καὶ σπουδαστήρια, μόνον μέσα διὰ νὰ αὐξάνωσι τὸν ἀριθμὸν τῶν σοφῶν καὶ πεπαιδευμένων ἀνδρῶν. Δῆλον λοιπὸν, ὅτι ἂν ἡ ὑψηλή μου αὐλὴ πεπεισμένη εἰς ταύτην τὴν ἀναντίρρητον ἀλήθειαν, προσπαθήσῃ μετὰ σπουδῆς νὰ θεμελιώσῃ τὰ τοιαῦτα συστήματα, θέλει γένει αἴτιος, ὥστε ὅχι μόνον οἱ ἐνταῦθα εὐρισκόμενοι ἱατροὶ νὰ ἀπολαμβάνωσι περισσότερα φῶτα, ἀλλὰ θέλει εὐ-

(*) Ἡ περίοδος αὕτη εἶναι λίαν ἀξιοσημείωτος. Σ.

(1) Ὁ σχολάρχων τῆς ἀκαδημίας ταύτης κύριος Δωρόθεος Πρώτος, ἀρτίως προεβιάσθη εἰς τὸν θρόνον τῆς Φιλαδελφείας

Εἴθε ὅλοι οἱ ποιμένες τοῦ λογικοῦ ποιμνίου νὰ λαμβάνωσι τὴν ποιμαντικὴν ῥάβδον, ὡς βραβεῖον καὶ γέρας τῆς εἰς τὸ γένος παρ' αὐτῶν ὠφελείας.

(1) Journal de Francfort, N° 202, 21 juillet, 1803. Μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.

κολύνει ἔτι καὶ τὴν τῆς ἱατρικῆς σπουδὴν εἰς ὅλους ἐκείνους, ὅσοι μέλλουσι νὰ καταγίνωνται εἰς αὐτὴν, καὶ οὕτω θέλει πολλαπλασιάσει εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς τὸν ἀριθμὸν τῶν σοφῶν ἀνδρῶν, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ γένος τῶν μουσουλμάνων καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ἔθνη θέλουσιν ὠφεληθῇ μεγάλως.

» Δὲν ἀμφιβάλλω προσέτι, ὅτι τὸ γένος τῶν Γραικῶν, ἔχον διὰ ἔφορον ἕνα ἀπὸ τὰ πρῶτα ὑποκαίμενα, εἰλικρινεῖα ἐντελεῖ διαπρέποντα, ἀγχινοῖα τε καὶ ἀληθεῖ τῶν ἐπιστημῶν ἔρωτι, καὶ ὅτι τὸ γένος τοῦτο ἀσχολούμενον κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν τέχνην τῆς ἱατρικῆς, καὶ εἰς τὴν πρᾶξιν τῆς ἀνατομίας, θέλομεν ἐπιτύχει τοῦ ποθουμένου σκοποῦ, καὶ θέλομεν φέρει εἰς αὐξήσιν ταύτην τὴν ἐπιστήμην.

» Ἰνωρίζων ἐπομένως, ὅτι σὺ πρίγγιψ Μουρούζη ἔχεις ὅλα αὐτὰ τὰ ἀπαιτούμενα προτερήματα, καὶ ὅτι (ἐπειδὴ ἐμπιστεύομαι εἰς σὲ τὴν διοίκησιν ταύτην τῶν συστημάτων, τόσον ἀναγκαίων εἰς τὴν ἀνθρωπότητα) δὲν θέλεις παραλείψει οὔτε κόπον, οὔτε σπουδὴν πρὸς φωτισμὸν καὶ ἐπίδοσιν τῶν νέων, καὶ μὴ ἀμφιβάλλων διὰ τὴν ταχεῖαν ἐκτέλεσιν τῆς θελήσεώς μου, σὲ ψηφίζω διὰ τοῦ παρόντος μου αὐτοκρατορικοῦ θεσπίσματος ἐπίτροπον ὅλων αὐτῶν τῶν νέων συστημάτων, καὶ προστάζω,

» Ὅτι νὰ μοὶ ἀναφέρῃς καὶ νὰ μὲ εἰδοποιῇς μὲ ἐγγράφα, τῇ ἰδίᾳ σου σφραγίδι σεσημειωμένα, ὅσα ἤθελες κρίνει εὐλογα καὶ ἀναγκαῖα, διὰ τε τὰ σχολεῖα τῶν μαθηματικῶν καὶ φιλολογίας, ὀργανισθέντα καὶ συστηθέντα εἰς Κουρουτζεσμὲ ὑπὸ τοῦ σου ζήλου, καὶ διὰ τὴν εὐρυθμίαν καὶ καλὴν διοίκησιν τῶν νοσοκομείων.»

» Ἰδοὺ ἐν συντόμῳ τὰ ὅσα ἐθεσπίσθησαν ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ θρόνου πρὸς ἡμετέραν ὠφέλειαν. Ἐκ τούτων συνάγεται, ὅτι ἡ ἔφεσις καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ κρατικοῦ ἀνακτος ἀπέβλεπεν, ὅχι μόνον εἰς τὸ νὰ ἀνακκινήσῃ κατὰ τὸ σύστημα τῆς Εὐρώπης τὸ καθ' ἡμᾶς νοσοκομεῖον, ἀλλὰ νὰ διορισθοῦν ἐν αὐτῷ καὶ διδάσκαλοι Γραικοί, οἱ ὅποιοι (ὥς λέγει τὸ δῖπλωμα) καταγίνονται κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν ἱατρικὴν καὶ ἀνατομίαν. Τοιοῦτος βέβαια ἦτο καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ φιλογενοῦς ἐφόρου, ἂν συμπεράνωμεν ἐκ τῆς ἐκλογῆς, τὴν ὁποίαν ὁ ἴδιος ἔκαμεν εἰς τὸν νῦν σχολαρχοῦντα τῆς ἐν Κουρουτζεσμὲ ἀκαδημίας. Εὕρισκοντο μάλιστα τότε εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὴν βασιλεύουσαν νέοι Γραικοὶ ἐπιστήμονες καὶ ἱατροὶ ἄριστοι, ἱκανοὶ νὰ διοικήσωσιν ὅχι τὰ νοσοκομεία τοῦ Γαλατᾶ, ἀλλὰ καὶ τῆς Βιέννης καὶ τοῦ Παταύου, εἰδήμονες τῆς τῶν ἰδίων προγόνων γλώσσης τε καὶ σοφίας, περιελθόντες εἰς τὰς πλέον περιδοήτους τῆς Εὐρώπης ἀκαδημίας διὰ νὰ διδασχῶσιν ἐντελῶς τὰς ἐπιστήμας, καὶ τὴν τῆς ἱατρικῆς καὶ χειρουργίας τέχνην. Κακῇ τύχῃ ὅμως δὲν ἔγινεν ἡ ἐκλογὴ εἰς

κανένα ἀπὸ αὐτοὺς, ἴσως διατί ἦτον Γραικοί, καὶ τοῦ Ἱπποκράτους μαθηταὶ καὶ ἀπόγονοι.

» Κατὰ δυστυχίαν ἐρριζώθη ἡ πρόληψις εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ὅσοι ἔρχονται ἐκ περάτων τῆς οἰκουμένης, καὶ ὁμιλοῦσι ξένην διάλεκτον, ἔχουσιν ἐμφυτον τὴν σοφίαν, δι' αὐτὸ μόνον, καθ' ὅτι εἶναι ἀλλοεθνεῖς καὶ ἑτερόγλωσσοι. Ἐδόθη λοιπὸν ἡ προτίμησις εἰς ἕνα ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἀλλοεθνεῖς, Πετζόνην λεγόμενον, καὶ ἐψηφίσθη ἀρχίατρος τοῦ ἐν Γαλατᾷ νοσοκομείου.

» Ἦλθεν οὗτος εἰς βασιλεύουσαν περὶ τὸ 1799 ἔτος μὲ τίτλον ἱατροῦ τοῦ πρέσβους τῆς Ἰσπανίας. Ἡ φήμη ἡ διακηρύττουσα πανταχοῦ μὲ ἑκατὸν στόματα, ὅτι ἐδῶ εἶναι τὸ Περού καὶ αἱ Ἰνδῖαι τῶν ἱατρῶν, τὸν ἔσυρεν ἀπὸ τὰ βάθη τῆς Λομβαρδίας εἰς τὴν πόλιν τοῦ Κωνσταντίνου. Κατ' ἀρχὰς διὰ νὰ ἐκθαμβίσῃ τὸ κοινὸν ἐκηρύχθη μέλος τινὸς μεγάλης ἀκαδημίας, ἥτις ἄχρι τοῦδε μένει ἀνώνυμος. Τῷ ἐφάνη πολλὰ εὐτελὲς νὰ συγκαταριθμηθῇ εἰς τὴν κλάσιν τῶν ἀπλῶς ἱατρῶν, ὅθεν καὶ ἀντὶ τοῦ ἱατροῦ μόνος ὠνομάσθη ἱατροφιλόσοφος. Ἡ φύσις δὲν τὸν ἐστέρησε δι' ὅλου ἀπὸ τινος προτερήματος, ἡ νόσος ὅμως τῆς ἄκρας του φιλαυτίας τὰ ἀπημαύρωσεν. Εἰς τὸ πρόσωπόν του ἐφαίνετο ἡ δοξομανία ἐξωγραφισμένη. Τὸ βλέμμα, τὸ σχῆμα, ἡ ὁμιλία, καὶ ὅλα τοῦ τὰ κινήματα ἔπνεον στωϊκὴν σοβαρότητα. Δὲν ἦτο βέβαια ἄμοιρος τῶν τῆς ἱατρικῆς μαθημάτων καὶ τῆς θεωρίας, ἀγνοοῦσεν ὅμως τὸ πλέον οὐσιωδέστερον μέρος τῆς τέχνης, δηλ. τὴν πρᾶξιν. Ὁπαδὸς καὶ λατρευτὴς ὢν τοῦ Βραονικοῦ συστήματος ἐδόξαζεν, ὅτι δὲν δίδεται ἱατρὸς εἰς τὸν κόσμον, ἐὰν δὲν δέχεται τὰς τοῦ Βρών θεωρίας. Οἱ Ἱπποκράται λοιπὸν, οἱ Γαληνοί, οἱ Βοεράδιοι, καὶ ὅλοι οἱ μετ' αὐτοὺς ἀθάνατοι νόες ἐφαίνοντο κώνωπες εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του, ἐπειδὴ δὲν διήρσαν τὰς νόσους εἰς σθενικάς καὶ ἀσθενικάς. Ὁ ἱατροφιλόσοφος οὗτος, καὶ μέλος τῆς ἀνωνύμου Ἀκαδημίας, δὲν εἶχε διὰ μισθὸν ἀπὸ τὸν Ἰσπανὸν πρέσβυν, εἰμὴ τριάκοντα μόνον γρόσια τὸν καθ' ἕκαστον μῆνα· ὕψουτο ὅμως μὲ τὰς ἐλπίδας εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς εὐτυχίας, καὶ ἐφχντάζετο εὐκολον τὴν ἀπόλαυσιν τῶν τοῦ Κροίσου θησαυρῶν, ἐὰν ἤθελε φθάσει νὰ κηρυχθῇ τερατουργὸς ἐν τῇ γῇ τῶν τυφλῶν, ὥς ἔλεγε. Τρόντι αὐτὸ μόνον ἐπροσπάθει, καὶ εἰς τοῦτο ἀπέβλεπε. Κατὰ δυστυχίαν αἱ πρῶται δοκιμαί τῆς αὐτοῦ ἐπιστήμης, τὰς ὁποίας ἔδωκεν εἰς τὸ κοινόν, δὲν ἀνταπεκρίθησαν ποσῶς εἰς τὰς λαμπράς του ἐλπίδας. Ἐξεύρουσιν ὅλοι τὸν ἐπώδυνον θάνατον τοῦ δυστυχοῦς Ρικαρδῆ, πνευματικοῦ τῆς Ἰσπανικῆς πρεσβείας, ἀνδρὸς σοφοῦ τε καὶ ἐπιστήμονος, ὅστις ἀφ' οὗ διέφυγε τὴν γιλοτίνην τοῦ Ροβεσπιέρ εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς γαλλικῆς πολιτικῆς μεταβολῆς, ἔγινε θυ-

αία ἐλεεινὴ τοῦ Βραχονικοῦ συστήματος ἐν Κωνσταντινουπόλει (1).

» Ὁ καιρὸς δὲν θέλει ἐξαλείψει τὴν ἐνθύμισιν τῆς ἀσθενείας καὶ τοῦ θανάτου εὐγενεοῦς τινὸς θυγατρὸς πλουσίων γονέων ἐκ τοῦ ἔθνους τῶν Ἀρμενίων, ἥτις βασανισθεῖσα ὁλόκληρον μῆνα ἀπὸ τὰ ἐρεθιστικά καὶ δραστήρια φάρμακα τοῦ ἱατροφιλοσόφου, ἐξέλειπε τὸ ζῆν, εἰ καὶ τὴν ἐπισκέπτετο δις καὶ τρίς τῆς ἡμέρας. Παραλείπω διὰ βραχυλογίαν τὰ τόσα ἄλλα συστηματικὰ σφάλματα, τὰ ὅποια ἐκάλυψεν ὁ τάφος, καὶ ἐξήλειψεν ὁ χρόνος· φθάνει μόνον νὰ ἀναφέρω ἐνταῦθα, ὅτι μετὰ παρέλευσιν ἐνὸς ἢ δύο ἐτῶν, ἀφ' οὗ ἀπηλπίσθη πλέον ἀπὸ τοῦ νὰ ἐκτελῇ θαύματα, καὶ ἡτοιμάζετο νὰ ἀπομακρυνθῇ ἐκ τῆς γῆς τῶν τυφλῶν (καθὼς ἔλεγε), συνέβη περίστασις αἰσίος, ἥτις τὸν ἐβίασε νὰ ἀλλάξῃ βουλὴν καὶ ἀποφασιν.

» Εὗρίσκετο τότε εἰς τὴν βασιλεύουσαν ὁ τῆς Ἀγγλικῆς πρεσβείας ἱατρὸς, Σκόττ τοῦνομα, ἀνὴρ σοφός τε καὶ ἐπιστήμων, ὅστις εἶχε λάβει πρὸ πολλοῦ τὴν δαμαλίδαν, σταλθεῖσαν αὐτῷ ἐκ τῆς Λόνδρας. Αὐτὸς εἶναι ὁ πρῶτος, ὅστις εἰσήγαγε καὶ ἔβαλεν εἰς χρῆσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ θαυμαστὸν τοῦτο τῆς εὐλογίᾳς προφυλακτικόν, φυλιάσας τὰ παῖδιά τοῦ ἰδίου πρέσβεως λόρδ Ἐλγεν. Διὰ νὰ πολλαπλασιάσῃ ὁμοῦς τὰς πείρας, καὶ νὰ διαδώσῃ εἰς τὸ κοινὸν τὴν χρῆσιν τοιοῦτου κοινωφελοῦς πράγματος, ἐπεθύμει νὰ εὕρῃ ἱατρὸν τινα εἰδήμονα καὶ φιλάνθρωπον. Ἐπρότεινε λοιπὸν κατ' ἀρχάς τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν ἐδῶ ἄριστον μάμον καὶ χειρουργόν, Μάρκον Δαραμπέτ, ὅστις τὸ ἀπεποιήθη διὰ τὰς πολλὰς τοῦ ἐνασχολήσεως. Ὁ Πετζόνης, ὅστις πρὸ πολλοῦ ἐπεθύμει τοιαύτην περίστασιν, διὰ νὰ λαμπρύνῃ τὸ ὄνομά του, ἔλαβε μετ' ὀλίγον καιρὸν τὴν δαμαλίδαν παρὰ τοῦ Σκόττ· ἐδιδάχθη παρ' αὐτοῦ τὴν μέθοδον τοῦ φυλιάσματος, καὶ ἤρχισεν ὁμοῦ μὲ κάποιον Ἑσσε ἱατρὸν νὰ κάμῃ πείρας, καὶ νὰ κοινοποιῇ ἐνταῦθα τὴν χρῆσιν τῆς δαμαλίδος. Ἡ δοξομανία ὁμοῦς δὲν ἔχει ὅριον, ὅθεν ἀντὶ νὰ ὁμολογῇ τὰς δικαίας χάριτας εἰς τὸν κύριον Σκόττ, ἐκηρύχθη ὁ πρῶτος χορηγὸς καὶ δοτὴρ τῆς δαμαλίδος ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ παρ' ὀλίγον νὰ ὀνομασθῇ καὶ πρῶτος ἐφευρετὴς (2).

(1) M^r. Biscorder. Ἐπασχεν ὁ δυστυχὴς ἀπὸ δυσπεψίας, ἥτις τῷ συνέβη πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν. Τῷ ἐδόθη παρὰ τοῦ ἱατροφιλοσόφου ἀφίονι μὲ κάμφοραν καὶ ἐκοτράτεον τῆς κίνης. Χειροτερεύοντος τοῦ πάθους, ἐφώναζεν ὁ ἄθλιος ἀδόξᾳ «μὲ θανατόνεις ἱατρὲ, μὲ τὰ χάπιά σου.» Τῇ ἐνάτῃ ἡμέρᾳ ἀπέθανε.

(2) Εἰς τὴν ἐγχειρίδιον ἐπιγραφόμενον «Διδασκαλία παραινετική περὶ τῆς χρήσεως τῆς δαμαλίδος,» τυπωθὲν ἐν Βιέννῃ τῆς Αὐστρίας κατὰ τὸ 1805 ἔτος, εὗρίσκω ταύτην τὴν φράσιν. «Εἰς τοὺς φθιόντας αὐτοὺς δύο καὶ μάλιστα εἰς τὸν κύριον Πετζόνην χρεωστοῦμεν τὴν εἰς τὰ ὧδε ἀφίον καὶ διακοίνωσιν τῆς

» ἰδοὺ τὸ μόνον συμβεβηκὸς, τὸ ὁποῖον τοῦ ἡνοιξε τὴν εἰσοδὸν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ λαμπροῦ πρίγκιπος, καὶ τὸν ἡξίωσε τῆς αὐτοῦ κραταιᾶς προστασίας καὶ ἀντιλήψεως. Προϊόντος δὲ τοῦ καιροῦ, ἐν δυνάμει τεσσάρων ἢ πέντε ὀνομάτων τῆς νεωτέρας χημικῆς, δύο ἢ τριῶν λέξεων τῆς νέας θεωρίας τοῦ Βρών, ἔλαβε τοιαύτην ὑπόληψιν εἰς τινὰς τῶν ἡμετέρων, οἷαν δὲν ἔλαβον οἱ Βοεράδιοι εἰς τὴν Ὀλλανδίαν, οἱ Σουδενάριοι εἰς τὴν Ἀγγλίαν, καὶ οἱ Φράγκοι εἰς τὴν Αὐστρίαν. Ἀλλὰ τί λέγω; τοσοῦτον ἐξηπατήθησαν τινὲς ἀπὸ τὰς αὐτοῦ μεγαλορρημοσύνας, ὥστε τὸν ἐδόξασαν, ὡς θεόθεν ἀπεσταλμένον πρὸς σωτηρίαν τοῦ γένους, καὶ δὲν ἔλειψαν νὰ κηρύξωσιν, ὅτι ἡ πρόνοια τοῦ ὑψίστου τὸν ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς, ὡς πολύτιμον δῶρον (1). Μὲ τοιαύτην λαμπρὰν ὑπεράσπισιν προεκρίθη ὅλων τῶν ἄλλων, καὶ ἐψηφίσθη ἀρχίατρος τοῦ ἐν Γαλατῇ νοσοκομείου, ὡς εἴπομεν.

» Ἄμα ἀφ' οὗ ἐδέχθη αὐτὸν τὸν τίτλον καὶ τὸ ἀξίωμα, ἐφαντάσθη νὰ ὑψώσῃ ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν καθέδραν τῶν Ἀσκληπιαδῶν, καὶ νὰ κηρυχθῇ ὄχι μόνον ἀρχίατρος ὅλου τοῦ τῶν Γραικῶν γένους, ἀλλὰ καὶ νομοδιδάσκαλος τῶν ἐδῶ ἱατρῶν, ὅπερ θέλει νὰ εἰπῇ, ὅτι εἰς ἐλευθέραν τέχνην ἀπεφάσισε νὰ συστήσῃ εἶδος δεσποτικῆς μοναρχίας, καὶ νὰ κατακυριεύσῃ τῶν ἀμοτέχνων του, ὡς ὁ ὑπέρτατος Ζεὺς τῶν ἐν Ὀλύμπῳ θεῶν τε καὶ ἡμιθέων. Ἡ αἰγίς, μὲ τὴν ὁποίαν τὸν ἐσκέπασεν ἡ τύχη, ἦτον κραταιοτάτη. Δὲν τοῦ ἔλειπε πλέον ἄλλο, παρὰ οἱ βροντώδεις κεραυνοί, μὲ τοὺς ὁποίους ὁ Ζεὺς κατέπληττε τοὺς θνητοὺς τε καὶ ἀθανάτους.

» Ἐλαβε πληρεστάτην ἐξουσίαν παρὰ τοῦ πρίγκιπος νὰ πράξῃ ὅ,τι ἤθελε κρίνῃ ἐπωφελές τε καὶ ἀναγκαῖον πρὸς διόρθωσιν τοῦ νοσοκομείου· ἐφθανε μόνον νὰ προτείνῃ τι καὶ ἐγένετο ἀμέσως ἔργον ὁ λόγος, προνόμιον τὸ ὁποῖον δὲν τὸ ἡξιώθη βέβαια κανένας τῶν αὐτοῦ προκατόχων.

» Ἐπρόσταξε λοιπὸν νὰ ἀνακαινίσωσι τὰ παλαιὰ τοῦ νοσοκομείου κτίρια, νὰ ἀνοίξωσι παράθυρα, νὰ οἰκοδομήσωσιν ὑπερῶα καὶ ἀμφιθέατρα, νὰ πλατύνωσι τοὺς κοιτῶνας, νὰ βάλλωσιν εἰς αὐτοὺς κρεβάτια ὑψηλὰ μὲ στρώματα καὶ σκεπάσματα νέα κατὰ τὸ ἔθος τῆς Εὐρώπης, καὶ ὅλα ταῦτα ἔγιναν μὲ ὑπέρογκα ἐξοδα. Ἐξώσεν εὐθὺς ὅλους σχεδὸν τοὺς παλαιοὺς ἐπιστάτας ὡς ἀναξίους, καὶ ἀντεισῆ-

δαμαλίδος.» Ψευδέστατον. . . περὶ δὲ τοῦ Σκόττ οὐδεὶς λόγος; Ἀδικία μεγίστη. . .

(1) Εἴαν τις ἀμφιβάλλῃ ἢ νομίσῃ ὑπερβολὰς τὰ λεγόμενα, ἀς ἀναγνώσῃ μετὰ προσοχῆς εἰς τὸ προρρηθὲν ἐγχειρίδιον, σελ. 13 τὴν ἀξιοσημειωτέαν ταύτην φράσιν. «Ἰδοὺ ἀνὴρ φιλάνθρωπος καὶ φιλόσοφος, οὐπὲρ τῇ τοῦ Θεοῦ ἀρωγῇ πλουτοῦμεν ἤδη ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὁ κύριος Πετζόνης κτ.» Ἄν ἡ τοῦ Θεοῦ ἀρωγὴ τοιαύτη, ὅποια ἡ ὀργή;

γαγεν άλλους. Διωρίσθησαν εἰς τὸν κάθε κοιτῶνα ὑπηρετῆται διὰ νὰ ἐπισκέπτονται τοὺς ἀρρώστους καὶ νὰ δίδωσιν ἐν καιρῷ τὰ ἱατρικὰ βότανα. Ἐβλάθησαν κατὰ τὴν συνήθειαν τῆς Εὐρώπης ἀριθμητικοὶ χαρακτηρὲς εἰς τὰ κραδῶντα. Ὁ δεύτερος ἱατρὸς προστάχθη νὰ λαμβάνη ἐγγράφως τὸ ὄνομα τοῦ πάσχοντος, τὴν πατρίδα, τὸ γένος, τὴν ἡλικίαν κτλ. Ὅλα ταῦτα ὅμως ὁμοιάζον μετ' ἐκεῖνα τὰ ἐπίπλαστα χρώματα, τὰ ὁποῖα καλύπτουσι τὰ δυσειδῆ πρόσωπα.

» Κατέβαινεν ὁ ἀρχίατρος δις τῆς ἐβδομάδος εἰς τὸ νοσοκομεῖον ἐφιππος καὶ συνωδευμένος μετ' ἑνὶ δούλῳ καὶ ἑνὰ διερμηνέᾳ. Ὅταν εἰσέρχεται εἰς τοὺς κοιτῶνας τῶν ἀρρώστων προεπρεύετο στίφος ὑπηρετῶν μετὰ τὰ θυμιάματα τοῦ Γιτὸν Μορβοῦ (Gyton Morveau) διὰ νὰ καθαρίσωσι τὴν μεμολυσμένην ἀτμοσφαῖραν. Ὅσοι ἐβλεπον τὴν μεγαλοπρεπῆ ταύτην παράταξιν ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τὴν θριαμβευτικὴν εἰσόδον, ἐφαντάζοντο βέβαια, ὅτι εἰσέρχεται αὐτὴ ἡ ἰδία ἀθανασία. Τὰ πράγματα ὅμως ἀπεδείκνυν ὅλον τὸ ἐναντίον, ἐπεὶ μόλις ἐξήρχετο ὁ νέος Ἀσκληπιὸς καὶ ἐξηγάγοντο μετ' ὀλίγας ὥρας τρία ἢ τέσσαρα λείψανα. Εἰς ὅλας τὰς πολυειδεῖς νόσους διωρίζετο μία καὶ ἡ αὐτὴ μέθοδος, δηλαδὴ ἡ ἐρεθιστικὴ τε καὶ τονικὴ. Τὰ σώματα τῶν ἀθλίων Γραικῶν ἐφάνιντο εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ φιλοσόφου τῆς Λομβαρδίας ἐξητονισμένα ἀπὸ τὰς νηστείας, ἀπὸ τὴν δεισιδαιμονίαν καὶ ἀπὸ τὸν φόβον τῆς μελλούσης κολάσεως καθὼς ἔλεγε. Προσφυστέρᾳ δὲ αὐτοὺς μέθοδος δὲν ἐνομιζέτο ἄλλη ἀπὸ ἐκείνην τοῦ Βρών. Τὸ ἀριόνι λοιπὸν, ἡ κάμφορα, ἡ ἄρνικα, ἡ βαλεριάννα, ὁ αἶνος, καὶ ἄλλα παρόμοια ἦτον τὰ μόνα ἡρώικα φάρμακα, ὅσα κατὰ κόρον εἰς ὅλους ἐπίσης ἔδιδε (1). Τοιαύτην πρὸς τοῖς ἄλλοις κατάχρησιν ἔκκαμνεν ἀηδεδάτης τινὸς οὐσίας, τανίνου λεγομένης, τῆς ὁποίας ἐκαταδαπανοῦσεν ὀκτάδας ὀλοκλήρους τὸν καθ' ἑκάστον μῆνα, μ' ὅλον ὅτι εἰς κανένα νοσοκομεῖον τῆς Εὐρώπης οὔτε ἠκούσθη οὔτε ἐβλάθη ποτὲ εἰς πράξιν τοιοῦτον φάρμακον.

» Ἦτον θέαμα ἐλγεινὸν καὶ ἀξιοδάκρυτον νὰ βλέπῃ τινὰς ὅλους ἐξ ἑσου τοὺς ἀσθενεῖς βεδυθισμένους εἰς λήθαργον, μεθυσμένους ἀπὸ τὸν οἶνον, σχεδὸν μανικοὺς ἀπὸ τόσα δραστικὰ βότανα νὰ περιμένωσιν ἀνεπαισθήτως τὸν θάνατον. Δὲν ἤμποροῦσε τινὰς νὰ ἰδῇ χωρὶς δάκρυα πλησίον εἰς ἕνα νεκρὸν ἕνα ἀγωνιῶντα, ἕτερον ἡμιθανῆ καὶ ἄλλον ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς νὰ πίνῃ τὸ πικρὸν τοῦ θανάτου ποτήριον ὁμοῦ μετὰ τὰ καυστικά καὶ δριμύτατα φάρμακα. Τὰ

πάθη δὲν ἦτον βέβαια τόσον φθοροποιὰ καὶ ὀλέθρια, ἐγίνοντο ὅμως τοιαῦτα μετὰ τὴν τοιαύτην παράλογον μέθοδον. Πρὸ τῆς ἀνακκινίσεως τοῦ νοσοκομεῖου, ὅταν δηλαδὴ ὠκονομεῖτο ἀπὸ ἐκείνου τοὺς ἱατροὺς, τοὺς ὁποίους ὁ ἱατροφιλόσοφος ὀνομάζει ἀμαθεστάτους, μόλις ἀπέθνησκεν ἐν δέκατον τῶν ἀρρώστων μετὰ τὴν ἀνακαίνισιν ὁ ἀριθμὸς τῶν τεθνεώτων ὑπερέβη ἀσυγκρίτως τὰ ὅρια. Δὲν ἐπεροῦσε σχεδὸν ἡμέρα χωρὶς νὰ ἐκβάλουν τρία ἢ τέσσαρα πτώματα. Τί πλέον; συνέβη εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν νὰ ἐκπνεύσωσι δώδεκα, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ τρεῖς ἐλέγοντο τελείως ἱατρευμένοι. Ἡ φθορὰ καὶ ὁ θάνατος ἐφθασαν εἰς τοιαύτην ὑπερβολὴν, ὥστε ὁ ἀρχίατρος ὅλος ἐπτοημένος ἄρχισε νὰ φαντάζεται ἐπιδημίαν, καὶ δὲν ἔλειψε νὰ κηρύξῃ ἐγγράφως εἰς τὸ κοινὸν ὅτι τρομερὰ ἐπιδημία ἀπὸ τύφους καὶ περιπνευμονίας νευρικὰς κυριεύει τὸ νοσοκομεῖόν του. Ἡ ἀλήθεια ὅμως εἶναι, ὅτι ποτὲ εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν δὲν ἐξασίλευσε τόση ἄκρα ὑγεία καθὼς τότε· ἀλλ' εἰς τὸ τῶν Γραικῶν νοσοκομεῖον ἐφέρετο ἡ τοῦ θανάτου ῥόμφαία. Αὐτὸ μόνον κατήντησε νὰ γένῃ πικρὸς ἄδης ἀπὸ τὸν ὅποιον ἂν τις ἐξήρχετο ζῶν, ἐνομιζέτο θαῦμα. Εἰς μάτην ἀπέδιδεν ὁ ἀρχίατρος τὴν τῆς φθορᾶς αἰτίαν εἰς τὴν τῶν ἐπιστατῶν καὶ ὑπηρετῶν δυστροπίαν τε καὶ ἀμέλειαν. Αὐτοὶ μὲν ἐξώσθησαν καὶ αὐθις διὰ προσταγῆς του, πλην τὰ κέντρα τοῦ θανάτου διέμειναν κεκρυμμένα εἰς τὰς φιάλας τῶν ἱατρικῶν του καὶ εἰς τὰς χημικὰς παρασκευὰς, αἱ ὁποῖαι κατέκλειον τὰ σπλάγχνα τῶν δυστυχῶν ἀρρώστων. Ἄν ὁ ἀρχίατρος ἤθελε παρατηρήσει μετὰ ἀπαθὲς βλέμμα τὰς θυμαστάς θεραπείας ὅσαι ἐγίνοντο συγχρόνως εἰς τὸ νοσοκομεῖον τοῦ Ἀρσενάλε, διοικούμενον ἀπὸ Γραικῶν ἱατρῶν καὶ χειρουργῶν, ἂν ἤθελε μιμηθῇ τὴν ἀπλουστάτην καὶ ἀρίστην μέθοδον μετὰ τὴν ὁποίαν ἱατρεύοντο συγχρόνως οἱ ἐν τῷ Γαλλικῷ νοσοκομείῳ ἀσθενεῖς, βέβαια δὲν ἤθελεν ἐξασποστεῖλαι τόσους εἰς τὰ κοιμητήρια, οὔτε ἤθελεν ἀποτολμήσει νὰ καταπλήξῃ τὰς ἀκοάς μας μετὰ τόσους παραλογισμοὺς καὶ ματαιολογίας. Ἀλλ' ἡ δοξομανία δὲν ἀνοίγει ποτὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς της διὰ νὰ ἰδῇ τὴν ἀλήθειαν. Ἐξωδεύοντο διὰ μόνον τὰ ἱατρικὰ φάρμακα ὑπὲρ τὰ χίλια γρόσια τὸν καθ' ἑκάστον μῆνα, ἀλλ' ὅμως τὰ ὑπέρογκα ἐξόδα δὲν ἐχρησίμευον εἰς ἄλλο παρὰ εἰς τὸ νὰ ἐπιταχύνωσι τὸν θάνατον τῶν ἀθλίων ὁμογενῶν μας. Οἱ δῖσκοι, ἐγύριζον εἰς τὰς ἐκκλησίας τῶν ὀρθοδόξων πρὸς βοήθειαν τοῦ νοσοκομεῖου, δὲν ἐχρησίμευον εἰς ἄλλο παρὰ εἰς τὸ νὰ γεμίζωσι τοὺς τάφους Μπέογλου τὰ λείψανα τῶν ἀδελφῶν μας. Πολλοὶ τῶν ὁμογενῶν μας βλέποντες τὴν τόσην ἀπώλειαν καὶ τὸν ὀλεθρον, ἄρχισαν νὰ παραπονῶνται. Τὸ γένος ὅλον ἐπειτα ἄρχισε νὰ κατακραυγάζῃ. Οἱ ἴδιοι ἀρρώστοι

(1) Εἰς τὸ τέλος τῆς νοσοκομιστικῆς τοῦ ἀναφορᾶς προσθέτει ὁ ἀρχίατρος τὸν κατάλογον ὅλων τῶν ἱατρικῶν, ὅσα ἔβαλεν εἰς πράξιν· εἰς αὐτὸν δὲν βλέπομεν ἄλλα φάρμακα, εἰμὴ ἐρεθιστικά καὶ καυστικά.

(πράγμα ἀνήκουστον εἰς τὴν ἱστορίαν) ἔκαμαν πολ-
λάκις εἶδος ἀποστασίας, συντρέδοντες τὰς φιάλας
τῶν ἱατρικῶν τοῦ ἐνώπιον τοῦ φαρμακοποιοῦ καὶ
ζητοῦντες ἐκδίκησιν. Εἰς ὅλα ταῦτα ὁ ἀρχίατρος
δὲν ἀπεκρίνετο, παρὰ μὲ ὕβρεις καὶ λοιδορίας καθ'
ὅλου τοῦ γένους, ὀνομάζων τοὺς Γραικοὺς βαρβάρους,
δεισιδαίμονας, καὶ ἄλογα ζῶν.

» Ἦθελον προξενήσει φρίκην, ἂν διηγούμενην κατα-
λεπτῶς τὰ ὅσα συνέβησαν εἰς ἐννέα μηνῶν διάστη-
μα. Ἄνθρωποι ἀξιοπίστοι μ' ἐπληροφόρησαν, ὅτι ἔ-
λαβε τὴν σκληρότητα νὰ σχίζῃ ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς
τῶν ἀναρρώσθεντων τὰ λείψανα τῶν νεκρῶν, ἐπὶ
προφάσει νὰ εὕρῃ τὴν τοῦ θανάτου αἰτίαν, καὶ ὅτι
τάχα κάμνει ἀνατομίαν. Ἐσχίσε, λέγουσι, ὑπὲρ τὰ
ἐξήκοντα πτώματα. Ἀλλὰ ποία ἦ ἐκ τούτου ὠφέ-
λεια; τάχα διὰ νὰ καυχηθῇ εἰς τὸ κοινόν, ὅτι εἰ-
ζεύρει νὰ σχίζῃ πτώματα; Ἐὰν τοῦτο μόνον ὀνο-
μάζῃ καὶ νομίζῃ ἀνατομίαν, βέβαια οἱ μάκελλοι
τὴν ἐξεύρουν ἀπὸ αὐτὸν καλλίτερα. Πότε καὶ ποῦ
ἄρά γε ἐδιδάχθη ταύτην τὴν τέχνην; Πότε ἔλαβε
τὸ ἀνατομικὸν ξίφος εἰς τὰς χεῖρας; Ἐχρειάσθη
μίαν καὶ μόνην φοράν νὰ γένῃ ἀποτομή τοῦ ποδὸς
εἰς ἀσθενῇ τοῦ νοσοκομείου του, καὶ ὁ χειρουργός,
μὴ ὢν ἄξιος νὰ τὴν ἐκτελέσῃ, κατέφυγεν εἰς τὸν
μακαρίτην Γρυπύλην ὁμογενῆ μας, ὅστις, ἐν ᾧ ἔ-
καμνε τὴν τομὴν, ὁ ἱατροφυλόσοφος περιήρχετο ἔξω
εἰς τὴν αὐλὴν, φοβούμενος μὴ τοῦ ἔλθῃ λειποθυμία.
Τοιοῦτοι εἰσὶν οἱ διδάσκαλοι τῆς ἀνατομίας; Φεῦ
τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπάτης! Ἐστοχάστη, ὅτι εὗρε
τυφλοὺς διὰ νὰ τοὺς ἐμπαίζῃ μὲ τὰ ὀνόματα· εἰς
ταύτην ὁμῶς τὴν γῆν τῶν τυφλῶν εὐρίσκονται καὶ
πολυόμματοι Ἄργοι, οἱ ὅποιοι ἀνιχνεύουσι τῶν λαο-
πλάνων τὴν ἀθλιότητα.

» Ἀλλ' ἐβόησε τέλος πάντων τὸ κακὸν εἰς ἄκρον,
καὶ ἡ πολυχρόνιος τραγωδία ἐτελείωσε μὲ σκηνὴν,
τὴν ὁποίαν βέβαια ἤθελον ἀποσιωπήσει, ἐὰν δὲν ἐ-
δημοσιεύετο εἰς τὸ κοινόν ὅλον τῆς πόλεως.

» Καθ' ὃν καιρὸν ἐψηφίσθη ἀρχίατρος τοῦ νοσο-
κομείου, ἐσύστησεν ἐν αὐτῷ ἰδίᾳ δυνάμει, ὡς δεύ-
τερον ἱατρὸν καὶ χειρουργὸν Νεαπολιτάνον τινά, τοῦ
ὁποίου τὸ κύριον ὄνομα μένει ἄδηλον (εἰ καὶ Δια-
μαντῆς κοινῶς ὠνομάζετο), ἐπειδὴ ὡς ἄλλος Πρω-
τεὺς ἠλλαξεν ἄχρι τοῦδε διαφόρους μορφὰς καὶ ὀ-
νόματα· ἦτον αὐτὸς κατ' ἀρχὰς ἱερεὺς εἰς τὴν ἰδίαν
πατρίδα ἕως εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἐν αὐτῇ διεγέρσεως.
Ἡ ἀνακύκλωσις τῶν πολιτικῶν πραγμάτων ἐν Νεα-
πόλει, ἡ ὁποία ἐξέβρασε χιλιάδας στασιαστῶν τε
καὶ δημεγεργτῶν ἀνὰ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην, ἐβίασε
καὶ αὐτὸν νὰ ἀλλάξῃ σχῆμα καὶ ὄνομα, καὶ νὰ ἀ-
πομακρυνθῇ τῆς ἰδίας πατρίδος μὲ νέαν τινά, κω-
μωδοποιὸν τὸ ἐπάγγελμα. Περιπλανηθεὶς εἰς διάφορα
μέρη κατήντησε τέλος πάντων καὶ εἰς Κωνσταντι-

νούπολιν ὁμοῦ μὲ τὴν αὐτοῦ νομιζομένην σύζυγον,
ἐνθα δι' ἐξουσίας καὶ δυνάμεις τοῦ Πετζόνη εἰσή-
χθη ἀνεξετάστως εἰς τὸ τῶν Γραικῶν νοσοκομεῖον,
ὡς ἱατρὸς καὶ χειρουργός. Μετὰ παρέλευσιν χρόνου,
ὅταν ὁ ἀρχίατρος ἄρχισεν νὰ κλονίζεται καὶ νὰ κα-
τακεραυνοῦται ἀπὸ τὰς ἀράς ὅλου τοῦ γένους, ἐ-
στοχάσθη νὰ ἀποπλύνῃ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν τοῦ τὸν βύ-
πον, ἀποδίδων ὅλα τὰ σφάλματα εἰς τὸν δεύτερον
ἱατρὸν, καὶ ἀκολουθῶν νὰ τὸν ἐξώσῃ ὡς ἐνοχόν. Τὸ
ἄσπονδον μῖσος τὸ ὁποῖον ἔτρεφε κατὰ τῶν Γραι-
κῶν, τὸν ἀπετύφλωσε τόσον, ὥστε δὲν ἐγνώρισεν
κανένα ἐξ αὐτοῦ τοῦ γένους ἄξιον νὰ γένῃ καὶ δεύ-
τερος ἱατρὸς τοῦ νοσοκομείου. Ἐγραψε λοιπὸν εἰς ἄλ-
λον τινα Νεαπολιτάνον, Κιμόνην τοῦνομα, περιπλα-
νώμενον τότε ἐν Σμύρνῃ, διὰ νὰ προσθάσῃ ταχέως
καὶ νὰ λάβῃ τὸν τόπον τοῦ πρώτου. Φθάσας οὗτος
ἐνταῦθα καὶ ψηφισθεὶς τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἱατρὸς τοῦ
νοσοκομείου, ἄρχισε νὰ ἐκφοβίζῃ τὸν ἀνώνυμον Δια-
μαντὴν, λέγων, ὅτι ὁ βίος του, τὸ καθ' αὐτό του ἐ-
πάγγελμα, καὶ ἡ παράνομος συζυγία ἐγίναν τοῖς
πᾶσι γνωστὰ, καὶ ὅτι ἐκτὸς τῆς φυγῆς δὲν τοῦ ἔ-
μεινε ἄλλη ἐλπίς σωτηρίας. Ἀποφασίζει αὐτὸς ὁ
δείλαιος, ἢ νὰ φύγῃ, ἢ νὰ ἐκπέμψῃ τὴν σύζυγόν του
εἰς τὴν Νεάπολιν, ὡς αἰτίαν οὖσαν τῆς ἀτυχίας του.
Ἀλλ' αὕτη ἡ δυστυχὴς, κλαίουσα καὶ ὀδυρομένη διὰ
τὸν πικρὸν αὐτοῦ ἀποχωρισμὸν, καὶ δι' ὅλου ἀπελ-
πισθεῖσα κατέπιεν ἐκουσίως δηλητήριον φάρμακον,
καὶ ἐτελεύτησε μὲ ἐπόδυνον θάνατον.

» Ὑστερον ἀπὸ τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα συμβάντα,
τὰ ὁποῖα εἰς τὸν ἀληθῆ Γραικὸν διεγείρουσι τὴν ὀρ-
γὴν καὶ τὰ δάκρυα, ἡ ἐπηρμένη ὀφρὺς τοῦ Πετζόνη
ἄρχισεν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν νὰ ταπεινοῦται· ἡ
ὑπόληψίς του νὰ ἀμυροῦται· τὸ ὄνομά του ἐπροξε-
νοῦσε φρίκην εἰς τοὺς ἀκούοντας, καὶ ἀτιμίαν εἰς
ὅλον τὸ γένος. Ἐξώσθη τέλος πάντων ἀπὸ τὸ νοσο-
κομεῖον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐφαντάσθη νὰ οἰκαιοποιη-
θῇ, ὡς ἴδιον κτήμα· καὶ καθὼς σεσαθρωμένη
οἰκία κρημνίζεται ἀπὸ τὸ ἴδιον βάρος, οὕτως ἐκπέ-
πτωκεν ἡ αὐτοῦ δόξα καὶ ἀπώλετο τὸ μνημόσυνον
αὐτοῦ μετ' ἧχου.

» Ἐφάνησαν εἰς τὸν κόσμον πολλοὶ ἐχθροὶ καὶ
κατήγοροι τοῦ τῶν Γραικῶν γένους· ἐφάνησαν εἰς
τὴν γῆν πολλὰ τέρατα τῆς ἀχαριστίας· ὁ οὐρανὸς
ὁμῶς δὲν εἶδεν ἔτι ψυχὴν πλέον ἀχάριστον, οὔτε ἐχ-
θρὸν πλέον ἄσπονδον τοῦ ἡμετέρου γένους ἀπὸ αὐ-
τὸν. Ὑπὸ Γραικῶν ἐτρέφετο, ὑπὸ Γραικῶν ἐπλουτί-
ζετο, ὑπὸ Γραικῶν ἐδοξάζετο, καὶ κατὰ Γραικῶν ἐ-
φρυάττετο. Γραικὸς ἱατρὸς τὸν διέσωσε παρ' ἐλπί-
δας ἀπὸ τὸν θάνατον, καὶ μὲ ὅλον τοῦτο Γραικὸν ἱα-
τρὸν δὲν ἐδόξαζεν. Ἡ ἐλευθέριος χεὶρ Γραικοῦ πρίγ-
γιπος διένεμε καθ' ἐκάστην δαψιλῶς εἰς αὐτὸν
πλοῦτη καὶ δῶρα, καὶ αὐτὸς καθ' ἐκάστην ἐκίνει

γλώσσαν κατήγορον καθ' ὅλου τοῦ γένους. Ἡ ψυχὴ τοῦ βεβαυμένη ἀπὸ τὰ φαρμάκι τοῦ μίσους, δὲν ἐπρόφερε ποτὲ τὸ ὄνομα τῶν Γραικῶν, χωρὶς νὰ προσθέσῃ τὰ ἐπίθετα τὰ πλέον ὑβριστικά καὶ παράλογα, καὶ κατ' ἐξοχὴν τὸ συνειθισμένον του, πέστις. Φεῦ τῆς ἀνηκούστου ἀχαριστίας! Ὅσάκις τὸν ἤκουον εἰς τὰς συναναστροφὰς νὰ ἐκχέῃ ἀνυποστόλως τὰς μυρίας κατὰ τοῦ γένους ὑβρεῖς καὶ λοιδορίας, ἐνεθυμούμην τὴν ἀπόκρισιν, τὴν ὁποῖαν ἔδωκεν ὁ σοφὸς Σωκράτης εἰς τινὰ παράσιτον, ὁ ποῖος ἅμα ἀφοῦ ἐσηκώθη ἀπὸ τὴν τράπεζαν τοῦ Ἀμφικτύωνος, εὐεργέτου του, ἔλεγε κατ' αὐτοῦ ἀπείρους κατηγορίας καὶ ὑβρεῖς. Πρόσμενε (τοῦ εἶπεν ὁ Σωκράτης) πρόσμενε νὰ χωνεύσῃς πρότερον, καὶ ἔπειτα ὑβρίζε. Πρόσμενε σὲ λέγω καὶ ἐγὼ, κύριε Πετζόνῃ, νὰ χωνεύσῃς πρότερον τὸν ἄρτον, ὃν ἔφαγες, τὰ πλούτη ὅσα ἀπήλαυσες, τὰς δόξας καὶ τιμὰς, ὧν ἀναξίως ἡξιώθης, τὰ μηνιαῖα καὶ ἐτήσια, ὅσα ἔλαβες, καὶ λαμβάνεις ἀπὸ τὰς τῶν Γραικῶν αὐθεντείας, καὶ ἔπειτα ὑβρίζε.

» Ἀλλὰ πόθεν αὐτὸ τὸ ἄσπονδον μῖσος κατὰ τοῦ γένους μου; Ἄρά γε διατί σὲ ἐδέχθη μὲ ἀνοικτὰς τὰς ἀγκάλας, ἀφοῦ ἀπεβλήθης ἀπὸ τοὺς ἰδίους ὁμογενεῖς σου; Ἄρά γε διατί σὲ ἐξέβαλεν ἀπὸ τὴν κοπρίαν τῆς πτωχείας καὶ σὲ ὕψωσεν εἰς λαμπρὰν τύχην, ὁποῖαν οὔτε εἰς τὸ ὄνειρόν σου δὲν ἐφαντάσθης; Ἄρά γε διατί σὲ ἔκαμε νὰ περιέρχῃσαι ἔριπος καὶ ἐφ' ἄρματος μεταξὺ ἐκείνων, ὅσοι σὲ εἶδον κείμενον μέσσω εἰς ὀρνιθῶνα; ὦ ψυχὴ, ἀχάριστος καὶ ἀγνώμων! ἂν ἡ μακροθυμία τοῦ οὐρανοῦ σὲ δώσῃ ἔτι ζῶν, θέλεις ἐνθυμηθῇ ἔτι μὲ δάκρυα τὸ γένος αὐτὸ, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεις βάρβαρον, δεισιδαῖμον καὶ στυγητόν. Θέλεις ἐνθυμηθῇ μὲ λύπην τὸ Κατάστενον τῆς Βυζαντίου πόλεως; ἀλλὰ τί λέγω; θέλεις ἐκφωνήσῃς πολλάκις ἀναστενάζων, πόσοι μίσθιοι τῶν εὐεργετησάντων με Γραικῶν περισσεύουσιν ἄρτου, ἐγὼ δὲ λιμῶ ἀπόλλυμαι; Μύριοι, ὡς σὺ, περιέρχονται εἰς τὰς πόλεις τῆς Εὐρώπης γυμνοὶ καὶ τετραχληλισμένοι μὴ ἔχοντες ποδὴν τὴν κεφαλὴν κλίνει· μύριοι, ὡς σὺ, κυκλοφοροῦσιν εἰς τὰς πλατείας καὶ ὁδοὺς τῆς πατρίδος σου πωλοῦντες ἀλοιφὰς καὶ βαλσάματα διὰ πέντε σολδία· καὶ ἂν ποτε σὺ δὲν καταντήσῃς εἰς τοιαύτην εὐτέλειαν, δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι θέλει σὲ ζωογονήσῃ ἡ ζωτικὴ αὖρα τῶν γενναίων Γραικῶν, τῶν ὁποίων ἡ εὐσπλαγχνία ἐκτείνεται ὅχι μόνον εἰς Περίνον καὶ Παρίσιον, ἀλλ' ἔως εἰς τὸ Περσὺ καὶ εἰς τὰς Ἰνδίας.

» Εὐρίσκω εἰς τὴν παλαιὰν ἱστορίαν, ὅτι ἐστάθη εἰς τὸν κόσμον τις δοξομανὴς, ὅστις διὰ νὰ ἀποθανάτισῃ τὸ ὄνομά του εἰς τοὺς μεταγενεστέρους, κατέκαυσε τὸν περίφημον ἐκεῖνον ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος ἐν Ἐφέσῳ. Εἰς τὰς ἡμέρας μας σὺ ἐφθασες νὰ δια-

ωνίσῃς τὸ ὄνομά σου μὲ τὸν ὀλεθρον τῶν ὁμογενῶν μας. Οἱ κριταὶ τῆς Ἐφέσου κατεδίκασαν μὲ ποινὴν θανάτου, ὅσους ἤθελον προφέρει τὸ ὄνομα τοῦ ἀσεβοῦς ἐκεῖνου. Ἐγὼ ἐκ τοῦ ἐναντίου ἤθελον κρίναι ἐνοχον, ὅποιον δὲν προφέρει τὸ ὄνομά σου μὲ φρίκην.

» Ἀλλ' ὦ πατρίε, τὸ γλυκύ μοι καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα! σὺ ἀνεστένανξας ὑπὸ τοῦ βάρους ἀχαρίστου ἁλλοεθνοῦς· τὰ τέκνα σου ὁμῶς σὲ ἐξεδίκησαν. Ἀπετκορακίσθη τέλος πάντων, καὶ ἐλπίζω ὅτι τὸ ἔδαφός σου δὲν θέλει καταπατηθῇ πλέον ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ἀνθρωπόμορφα τέρατα, τὰ ὁποῖα τὸ ἐμίανον μὲ τὸ αἷμα τῶν υἱῶν σου. Ἴσως ἡ φωνή, τὴν ὁποῖαν ὕψωσα εἰς ὑπεράσπισίν σου θέλει παροξύνει τινὰς τῶν ὁμογενῶν μου· ἀλλ' αὕτη εἶναι ἡ φωνὴ τῆς ἀληθείας, καὶ ἡ ἀλήθεια πάντοτε πλήττει. Ὅταν ἄρχισα νὰ καθιστορήσω τὰ τραγικὰ ἀποτελέσματα τῆς ψευδομαθίας καὶ τῆς ἀπάτης· ὁ κάλαμός μου ἔπεσε πολλάκις ἀπὸ τὰς χεῖρας, τὰ δάκρυα ἔτρεξαν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ ἡ ψυχὴ μου φλογισμένη ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ γένους καὶ ἀπὸ τὸν ἔρωτα τῆς ἀληθείας ἐπεκαλεῖτο τοὺς κεραυνούς τοῦ οὐρανοῦ διὰ νὰ κάμουν ἐκδίκησιν· τώρα ὁμῶς φωνάζω εἰς ὅλους τοὺς ἀληθεῖς Γραικοὺς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πάλαι ποτὲ ἔλεγεν ὁ Ἰσοκράτης· «Αἰσχρὸν ὅλης Ἑλλάδος ὑβριζομένης μηδεμίαν ποιήσασθαι κοινὴν τιμωρίαν, ἐξὸν ἡμῖν εὐχῆς ἄξια διαπράξασθαι. (Ἰσοκρ. Πανηγυρ.)»

(Ἔπεται τὸ τέλος.)

ΝΙΚΟΔΗΜΕΙΟΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ.

Τὴν 26 Ὀκτωβρίου 1869, ἡμέραν Κυριακὴν, τὴν 10 ὥραν π. μ., ἐδικάσθη ἐν τῷ πανεπιστημίῳ ὁ κατὰ πενταστίαρ τελούμενος ἀγὼν, ὁ σκοπὸν ἔχων τὴν συγγραφὴν πονήματος διαλαμβάνοντος ἀπλῶς καὶ εὐλήπτως, κατὰ τὸ πρόγραμμα, περὶ τῶν καθηκόντων τοῦ ἀνθρώπου ὡς χριστιανοῦ καὶ πολίτου. Τὸ ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ συρρέυσαν ἀκροατήριον ἦτο πολυπληθὲς καὶ ἐκλεκτόν.

Ἰδοὺ δὲ καὶ ἡ ἐκθεσις τὴν ὁποῖαν ἀνέγνω ὁ τρίτος τῶν ἐν αὐτῇ ὑπογεγραμμένων ἀγωνοδίκων.

Ἐν τιμῇ αὐτῇ δὲ μὴ γυρίε!

Τῶν ἐν Ἀθήναις τελουμένων τριῶν ἢ τεσσάρων διανοητικῶν ἀγώνων πρωτεύει ἀναντιρρήτως ὁ ἐπικαλούμενος Νικοδήμειος, οὐ μόνον διὰ τὸ σεμνὸν τοῦ ἀγωνίσματος, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀγωνοθέτου. Ἀθλήσας οὗτος γενναίως, ὡς γινώσκει ἡ ἐν-